

Koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

LAUSTEEN KOULUN YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA 2022 - 2023

1. Tasa-arvolaki velvoittaa edistämään sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa koulussa jokainen oppilas uskaltaa olla oma itsensä tuntien olonsa turvalliseksi. Tällaisessa koulussa oppilaat myös viihtyvät ja tuntevat suurempaa osallisuutta omaan koulu yhteisöönsä. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

(Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 ja 6 c §)

Kaikkia tulee kannustaa löytämään omat henkilökohtaiset vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa.

2. Tasa-arvosuunnitelman tavoitteet

- Opetuksella tuetaan yhdenvertaisesti kaikkien oppilaiden oppimista ja hyvinvointia (monipuoliset opetusmenetelmät, oppimisympäristöt ja verkostot).
- Opettajat eivät luokittele tyttöjä tietynlaisiksi ja poikia tietynlaisiksi (tytöt kilttejä ja ahkeria, pojat luovia ja rohkeita).
- Oppilaita ei ryhmitellä sukupuolen mukaan, ellei siihen ole erityistä perustetta (esimerkiksi suihkussa käynti).
- Koulussa käsitellään avoimesti sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä asioita.
- Oppimateriaalit valitaan ja laaditaan sukupuoli- ja tasa-arvotietoisesti. Varmistetaan, että niissä esiintyy sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta, tyttöjä ja poikia eri tehtävissä sekä erilaisia perhemalleja.
- Opettajat kyseenalaistavat stereotyyppisiä sukupuolirooleja, työnjakoa, heteronormatiivisuutta ja yksipuolisia perhemalleja.
- Opettajat edellyttävät samoja asioita oppilailta sukupuolesta riippumatta. Sukupuoli ei vaikuta opintosuorituksen arviointiin.
- Oppilasta rohkaistaan myös perinteisesti sukupuolelleen epätyypillisiin koulutus- ja työuravalintoihin.

3. Sukupuolitietoinen opetus ja arviointi

Oppilaan sukupuoli vaikuttaa helposti siihen, miten häntä kasvatetaan ja millaisia kuvia ja malleja sukupuolesta hänelle tarjotaan. Opettajien tulee tiedostaa stereotyyppiset sukupuolikäsitykset.

Sukupuolitietoinen opettaja

- ymmärtää sukupuolta muokkaavia sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä tietää, että niihin voi vaikuttaa

- tunnistaa omia taipumuksiaan suhtautua oppilaisiin eri tavoin sukupuolen mukaan
- antaa oppilaalle tilaa olla omanlaisensa ilman perinteisiä sukupuoliodotuksia
- osaa tukea oppilaan kasvua ja sukupuoli-identiteetin rakentumista silloinkin, kun oppilas on epävarma sukupuoli-identiteetistään tai kuuluu sukupuolivähemmistöön, sekä osaa tarvittaessa ohjata oppilaan oppilashuollon palveluihin
- purkaa työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia ajattelu- ja vuorovaikutusmalleja sekä käytäntöjä
- osaa analysoida oppilaiden kanssa tyttöjen ja poikien, naisten ja miesten ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamia rakenteellisia epätasa-arvotekijöitä
- edistää tasa-arvoa aktiivisesti omassa luokassaan ja kouluyhteisössään valitessaan oppimateriaaleja, työtapoja ja yhteistyökumppaneita
- kehittää koulun toimintakulttuuria sukupuolittaiseksi ja osallistuu koulun tasa-arvosuunnitteluun.

Arviointi on osa opetusta. Sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta peruskoulun arviointikulttuurin keskeisiä piirteitä ovat oikeudenmukaisuus ja eettisyys. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 todetaan, **ettei arviointi saa kohdistua oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin**. Oppilaan sukupuoli ei saa vaikuttaa arviointiin. Sukupuolittainen arviointi tarkoittaa, että arviointi on tasapuolista eikä perustu oppilaan sukupuoleen tai sukupuoleen liitettyihin stereotyyppisiin.

4. Yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä

Yhdenvertaisuus tarkoittaa kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus ja eriarvoinen kohtelu voi olla syrjintää.

Yhdenvertaisuuslaissa mainitut syrjintäperusteet ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy. (Yhdenvertaisuuslaki 8 §) Perustuslaissa syrjintä on kielletty kaikilla henkilöön liittyvillä perusteilla. (Perustuslaki 6 §)

4.1. Tämä on syrjintää

Välitöntä syrjintää on yksilön tai ryhmän kohtelemine eri tavoin kuin muita ilman hyväksyttävää perustetta.

Välillistä eli epäsuoraa syrjintää on näennäisesti puolueeton käytäntö, tieto tai toimintatapa, joka asettaa toisen tai toiset muita heikompaan asemaan.

Piilosyrjintää ovat vähättely, poissulkeminen, tuen puute ja sivuttaminen.

Rakenteellista syrjintää on ajattelu, ettei syrjiviä käytäntöjä voi muuttaa.

Moniperusteisessa syrjinnässä yksilöä tai ryhmää syrjitään monella eri perusteella.

Häirintä ja epäasiallinen kohtelu ovat syrjintää.

Ohje tai käsky syrjiä on syrjintää.

Vastatoimet ovat syrjintää: jokaisella on oikeus vedota syrjinnän vastaiseen säädäntöön ilman, että siitä on hänelle haittaa.

Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumista niin, että jokainen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

4.2. Mitä tehdään?

Tasa-arvokyselyn ja tähän mennessä käydyin keskustelun perusteella Lausteen koulu sitoutuu seuraaviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin:

Puhutaan, puututaan ja muututaan

Tavoitteena on puhua enemmän tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta luokissa. Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Eriarvoiseen kohteluun puututaan herkemmin, nimetään se ja saatetaan kaikkien tietoon, kenelle kertoa. Jos tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti: oppilas kertoo opettajalle tai rehtorille, opettaja ja muu henkilöstön jäsen rehtorille. Vaikka kiusaaminen ja häirintä ovat usein ryhmäilmiöitä ja niistä tiedetään laajasti, niistä vaietaan. Vaikeneminen voi osoittaa hyväksymistä, välinpitämättömyyttä ja alistumista. Koulun aikuiset seuraavat yhteiskunnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskeskustelua ja tiedottavat siitä.

5. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tulokset

Yhdenvertaisuuskysely toteutettiin Lausteen koulussa syksyllä 2020. Oppilaat arvioivat väittämiä asteikolla 1 – 4. Kyselyssä käytettiin Turun kaupungin yhdenvertaisuuskyselyä.

1. – 4. luokilla oli 117 vastaajaa. Vastauksien keskiarvo asteikolla 1 – 4 oli Lausteella 3,52. Alle keskiarvon olivat väittämä 3 ”voin itse päättää joistakin kouluasioistani” (keskiarvo 2,89) ja väittämä 4 ”voin vaikuttaa yhteisiin asioihin koulussa” (keskiarvo 3,14). Lähimpänä numeroa neljä oli kohta ”saan oppitunneilla apua, jos tarvitsen sitä” (keskiarvo 3,71).

5.-6. luokilla oli 43 vastaajaa. Luokkien 5 – 6 vastauksien keskiarvo oli 3,45. Selvästi alle keskiarvon jäi väittämä 14: ”voin halutessani ilmentää seksuaalista suuntautumistani koulussa” (keskiarvo 2,95). Lähimpänä numeroa neljä oli väittämä 8: ”minua ei kiusata etnisen taustani tai kulttuurini takia” (keskiarvo 3,72).

Yhdenvertaisuuskyselyn tulokset ovat samansuuntaisia kuin vuonna 2018, jolloin kysely toteutettiin aikaisemmin. Tarkemmat tiedot kyselyistä ovat Teamsin Yhdenvertaisuus-kansiossa.

6. Arviointi ja seuranta

Oppilaitoskohtaiset toimenpiteet ja konkreettiset kehittämiskohteet:

1. Koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvastaavina toimivat vuonna 2022 - 2023 Vuokko Kilpi ja Heli Vigren.

2. Lausteen koulu oppilaat osallistuvat kaupungin vaatimiin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyihin myös jatkossa.

3. Erityisesti kiinnitetään huomiota epätasa-arvon, rasismien, sukupuolittuneiden asenteiden ja erilaisen häirinnän muotojen ehkäisyyn.

4. Huolehditaan myös vakaumusten tasa-arvosta. Se tarkoittaa sitä, että lain pitäisi kohdella kaikkia katsomuksia ja aatteita samalla tavalla. Uskonnon ja omantunnon vapautteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Toisaalta kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

5. Henkilökuntaa koulutetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioissa. Esimerkiksi veso-päivissä voidaan keskustella tasa-arvoasioista. Tasa-arvoasioita voidaan tuoda esille myös esimerkiksi päivänavauksissa (esimerkiksi Minna Canthin päivänä), lutu-tunneilla ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

6. Kaikkien uskontotunneilla ja elämäkatsomustiedon tunneilla puhutaan positiivisesta uskonnonvapaudesta. Eri katsomusten välillä käydään dialogia, joka vähentää ennakkoluuloja tai tuomitsemista. Kunnioitetaan toisten valintoja ja päätöksiä (ruokailu, pukeutuminen, tapahtumiin osallistuminen) eikä puututa niihin koulussa.

7. Oppimateriaalien valinnassa otetaan huomioon yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon ilmeneminen.

8. Tämä suunnitelma päivitetään säännöllisesti ja tarvittaessa.